

De onafhankelijke klachtencommissie als bedoeld in artikel 10 van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg regio Eindhoven

is inzake de klacht 2023/087 van:

de heer XXXX, geboren op XXXX, ten tijde van de klacht verblijvend in de afdeling Waagkant 1D, onderdeel van De Woenselse Poort, tot het navolgende oordeel gekomen.

1. De procedure

De klachtencommissie ontving op 22 september 2023 een klaagschrift, gedateerd op 22 september 2023, van de heer mr. XXXX, advocaat, namens de heer XXXX, hierna te noemen klager.

Op 29 september 2023 ontving de klachtencommissie een verweerschrift van mevrouw XXXX, GZ-psycholoog en regiebehandelaar, hierna te noemen verweerster. Verweerster heeft zich bij het formuleren van het verweerschrift laten bijstaan door mevrouw XXXX, juriste verbonden aan De Woenselse Poort.

De mondelinge behandeling van de klacht vond op verzoek van klager en zijn advocaat plaats op 24 oktober 2023. Klager heeft zich bij de mondelinge behandeling van de klacht laten bijstaan door de heer mr. XXXX, advocaat. Klager, de advocaat van klager, verweerster alsmede de leden van de klachtencommissie hebben deelgenomen aan de behandeling van de klacht. Verweerster heeft zich bij de mondelinge behandeling van de klacht laten bijstaan door mevrouw XXXX, juriste. Het lid-psychiater en de secretaris van de klachtencommissie hebben via een beeldverbinding deelgenomen aan de klachtzitting.

2. Inhoud van de klacht

De klacht richt zich op:

- de beslissing van 15 september 2023 om klager te beperken in het recht op bewegingsvrijheid.

3. De feiten

Klager verblijft in de instelling op grond van een terbeschikkingstelling met dwangverpleging met einddatum 13-08-2024.

Op 15 september 2023 heeft de regiebehandelaar van klager besloten om klager te beperken in het recht op bewegingsvrijheid. De regiebehandelaar, mevrouw XXXX, heeft na overleg met de afdelingspsychiater, op 15 september 2023 een brief opgesteld waarin zij laat weten dat zij op voornoemde datum heeft besloten om klager een beperking in zijn recht op bewegingsvrijheid op te leggen, wat de motivering is van deze beslissing en hoe de beslissing is voorbereid. In de brief is aangegeven dat de verplichte zorg vanaf 15 september 2023 zal worden verleend.

De geneesheer-directeur heeft per brief van 15 september 2023 aan klager laten weten dat de zorgverantwoordelijke heeft besloten om hem te beperken in het recht op bewegingsvrijheid op basis van de voor klager afgegeven maatregel TBS met dwangverpleging. In de brief wordt klager gewezen op zijn recht om een klacht in te dienen bij de klachtencommissie en op de mogelijkheid om zich voor advies en bijstand te laten bijstaan door de patiëntenvertrouwenspersoon.

Familieleden, en de voor de continuïteit van zorg essentiële naasten, kunnen voor advies en bijstand contact opnemen met de onafhankelijke familievertrouwenspersoon.

De verplichte zorg is gestart op 15 september 2023.

4. Standpunt van klager

Klager is van mening dat deze beslissing op onjuiste en/of ontoereikende gronden genomen is, subsidiair dat deze beslissing onredelijk en onbillijk is danwel niet proportioneel, gegeven de omstandigheden. Met name betwist klager de bevindingen die ten grondslag liggen aan de beslissing. Als klager al drugs gebruikt heeft, dan is dat niet binnen de kliniek gebeurd. De motivering van de beslissing is derhalve ondeugdelijk.

Klager is eerlijk geweest over zijn gebruik van cannabis. Hij had niet verwacht dat sporen van harddrugs in zijn urine zouden worden teruggevonden. Vanwege deze eerlijkheid, had hij niet verwacht dat dit gevolgen zou hebben voor zijn vrijheden.

Klager verzoekt de klachtencommissie om de klacht gegrond te verklaren.

5. Standpunt van verweerster

De klacht betreft de beslissing over het beperken van de vrijheden van klager d.d. 15 september jl. in de vorm van het beperken van de bewegingsvrijheid door het enkel toestaan van begeleide vrijheden in de binnentuin gedurende twee weken.

Binnen de behandelingen in forensisch kader in zowel de voorgaande als de huidige maatregel tbs met dwangverpleging is het gebruik van middelen een terugkerend probleem, waardoor resocialisatie mislukt en het risico op gewelddadige recidive toeneemt.

In aanloop naar de beklagde beslissing vertelde betrokkene op 11 september jl. hasj te hebben gerookt tijdens zijn onbegeleide verlof. Daarop zijn zijn onbegeleide vrijheden tijdelijk ingetrokken. Daarnaast wordt hij op 12 september pratend gezien met cliënten van een andere afdeling. Hierop is hij aangesproken in verband met algehele vermoedens van handel in de binnentuin vanuit verschillende afdelingen. Nadat hij hierop is aangesproken, verheft klager zijn stem.

Op 13 september 2023 vertelt betrokkene bij de begeleiding dat hij in de binnentuin een joint heeft gerookt. Hierop wordt voor 14 september een urineonderzoek gepland. Op 14 september 2023 blijkt het urineonderzoek positief te scoren op cannabis, XTC en amfetamine. Betrokkene wil hierover geen informatie delen met de begeleiding.

Op 15 september 2023 wordt in het ochtendrapport door het behandelteam besloten om, in de lijn met eerder vastgesteld beleid bij middelengebruik door betrokkene, hem die middag te spreken en hem het volgende beleid mede te delen:

- betrokkene heeft binnen de instelling verschillende middelen gebruikt;
- hij dient twee weken binnen op de afdeling te blijven. Betrokkene gaat niet naar dagbesteding of therapie;
- betrokkene heeft geen onbegeleide binnentuin vrijheden, enkel begeleid;
- betrokkene gaat een stap terug in zijn verlofplan: stap 2.1

Bovenstaande beleid is tot stand gekomen, omdat van betrokkene bekend is dat hij bij middelengebruik ontregelt. Betrokkene kan dan zijn agressie onvoldoende onder controle houden. Tevens vergroot middelengebruik de kans op psychotische decompensatie. In de (bij het verweer gevoegde) rapportages van 11-09 tot en met 18-09 is te lezen dat betrokkene zich op meerdere momenten onvoldoende onder controle kan houden, waarbij hij fors agiteert en dreigend reageert richting zijn omgeving. Het beleid dat betrokkene niet meer onbegeleid de binnentuin in zou kunnen is genomen om te voorkomen dat betrokkene opnieuw middelen zou gebruiken en waardoor de agitatie en dreigende agressie niet weer oplopen. Hiermee zou ernstig nadeel voor anderen kunnen ontstaan, in de vorm van agressie jegens hulpverleners en/of medecliënten. Daarnaast was er een risico op ernstig nadeel voor klager, vanwege de kans op decompensatie door middelengebruik. Dit maakt de maatregel proportioneel. Een dag voor het harddrugsgebruik in de kliniek werden onbegeleide verlobbewegingen tijdelijk omgezet naar begeleide als gevolg van softdrugsgebruik. Daar betrokkene toen de vrijheden binnen de kliniek (binnentuin) heeft gebruik

om aan soft- en harddrugs te komen, was een mildere maatregel dan de binnentuin vrijheden niet meer onbegeleid toe te laten, niet mogelijk. Er is bewust voor gekozen om geen ingrijpendere maatregel als een kamerprogramma in te zetten en wel begeleide binnentuin vrijheden mogelijk te maken. De maatregel is doelmatig, omdat het voorkomt dat betrokkene middelen verkrijgt via medecliënten in de binnentuin. De maatregel is veilig uit te voeren in de huidige beveiligde omgeving.

Aan de criteria van doelmatigheid, subsidiariteit, proportionaliteit en veiligheid wordt voldaan, evenals aan de criteria wilsbekwaamheid en gevaar voor de algemene veiligheid van personen dan wel een aanzienlijk risico op ernstig lichamelijk letsel of ernstige psychische schade voor een ander.

De instelling is dan ook van mening dat zij gelet op de proportionaliteit, subsidiariteit, veiligheid en doelmatigheid correct handelt en vraagt om het ongegrond verklaren van de klacht.

6. Bevoegdheid van de klachtencommissie

Klager verbleef op grond van een rechterlijk vonnis, inhoudende dat hem de maatregel terbeschikkingstelling met dwangverpleging is opgelegd, in de instelling ten tijde van het toepassen van de verplichte zorg. De klacht van klager richt zich op gedragingen waarop de Wvggz van toepassing is. Dat betekent dat klager bij de klachtencommissie een klacht zoals omschreven in artikelen 9:10 jo. 10:3 van de Wvggz kan indienen.

De klachtencommissie heeft vastgesteld dat de klacht die klager naar voren heeft gebracht, namelijk de beslissing tot het toepassen van verplichte zorg in de vorm van het beperken van de bewegingsvrijheid, behoort tot de in artikel 10:3 Wvggz genoemde verplichtingen en beslissingen op grond waarvan een patiënt een klacht kan indienen. Het klachtrecht op grond van de Wvggz is derhalve van toepassing op de klacht die klager naar voren brengt.

De klachtencommissie is bevoegd om deze klachten van klager te beoordelen.

7. De beoordeling van de klacht

De klachtencommissie overweegt dat uitgangspunt in het gezondheidsrecht het zelfbeschikkingsrecht is. Iedere patiënt mag zelf uitmaken of hij een (be)handeling wel of niet wil ondergaan. Uitzonderingen op dit zelfbeschikkingsrecht moeten bij wet geregeld zijn. Klager verbleef in de zorginstelling, dan wel is aldaar in behandeling, op grond van de aan hem opgelegde terbeschikkingstelling met dwangverpleging. Op de voorgenomen vormen van verplichte zorg zijn de bepalingen ter zake van de Wet verplichte ggz van toepassing. Omdat verplichte zorg een ingrijpende inbreuk is op het zelfbeschikkingsrecht en op de lichamelijke integriteit van de patiënt, dienen er zowel procedurele als inhoudelijke waarborgen in acht te worden genomen, alvorens over te kunnen gaan tot het verlenen van verplichte zorg.

Op basis van de formulering van de schriftelijke klacht d.d. 22 september jl. alsmede de toelichting daarop ter zitting, beschouwt de klachtencommissie de klacht van klager, als gericht tegen het niet in acht nemen van de inhoudelijke waarborgen van het verlenen van verplichte zorg. Aan een toetsing van de formele waarborgen komt de klachtencommissie derhalve niet toe.

Op basis van de wet dient verplichte zorg te voldoen aan inhoudelijke eisen. Volgens artikel 2:1 en 3:3 van de Wvggz kan verplichte zorg worden verleend indien:

- het gedrag van een persoon als gevolg van zijn psychische stoornis tot ernstig nadeel leidt;
- er geen mogelijkheden voor zorg op basis van vrijwilligheid zijn;
- er voor betrokkene geen minder bezwarende alternatieven met het beoogde effect zijn (subsidiariteit);
- het verlenen van verplichte zorg, gelet op het doel van verplichte zorg evenredig is (proportionaliteit);
- redelijkerwijs te verwachten is dat het verlenen van verplichte zorg effectief is (doelmatigheid);

- de veiligheid van betrokkene, de veiligheid van de hulpverleners en de veiligheid binnen de accommodatie is geborgd (veiligheid).

In de eerste plaats stelt klager dat er geen grond was om de verplichte zorg in de vorm van een beperking in de bewegingsvrijheid op te leggen. Dit standpunt volgt de klachtencommissie niet. Het staat vast dat klager in ieder geval cannabis heeft gebruikt binnen de instelling voorafgaand aan de beslissing van verweester d.d. 15 september jl. Dat geeft klager zelf toe en het volgt uit de urinecontrole die klager onderging. Of klager daarnaast nog andere verdovende middelen heeft gebruikt, is niet van invloed geweest op de beslissing van verweester, zo heeft verweester ter zitting verklaard. Het enkele feit dat klager wederom binnen de instelling cannabis had gebruikt, was doorslaggevend bij het nemen van de beslissing tot verplichte zorg in de vorm van het beperken van de bewegingsvrijheid van klager.

Het klachtonderdeel van klager dat ziet op de onredelijkheid, onbillijkheid en disproportionaliteit van de beslissing, beoordeelt de klachtencommissie als volgt.

Uit het zorgplan blijkt dat er regelmatig sprake is van softdrugsgebruik door klager. Ook gebruikt klager wel eens harddrugs. Het gebruik van verdovende middelen leidt ertoe dat dat klager zijn agressie moeilijk kan reguleren en dat er psychotische decompensatie kan ontstaan. Bijvoorbeeld ook op 15 september jl. zo blijkt uit de voortgangsrapportage van die dag. Geconstateerd werd dat klager snel geagiteerd reageerde, steeds harder begon te praten, aan het rillen was, over de tafel hing, terwijl de indruk bestond dat klager onder invloed was. Om die reden heeft verweester terecht vastgesteld dat het gedrag van klager als gevolg van zijn psychische stoornis leidde tot ernstig nadeel voor hem, maar ook dat door dit gedrag de veiligheid binnen de instelling in het gedrang kon raken.

Op het moment van het middelengebruik, had klager enkel begeleide vrijheden. Dit omdat klager in de dagen voorafgaand aan de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg eerder verviel in cannabisgebruik. Ondanks deze begeleide vrijheden had klager toch weer cannabis gebruikt binnen de instelling. Er was derhalve geen mogelijkheid om de zorg op een andere en vrijwillige basis te verlenen. Dit maakt de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg dus ook noodzakelijk. Desgevraagd ter zitting heeft verweester aangegeven dat er geen lichtere vormen van zorg mogelijk waren vanwege de aanhoudende terugval in het middelengebruik van klager. Anderzijds heeft verweester wel gezocht naar de meest passende maatregel voor klager. Gelet hierop heeft verweester besloten de onbegeleide vrijheden van klager in te trekken en alleen begeleide momenten naar de binnentuin toe te staan. Hierdoor kon wel de nabijheid worden geboden die klager nodig heeft, maar kon voorkomen worden dat klager buiten het zicht van zijn begeleiding zou overgaan tot het gebruik van middelen. Dit maakt de beslissing tot het verlenen van verplichte zorg eveneens proportioneel.

Klager heeft nog aangegeven dat hij niet had verwacht dat hem zo een zware maatregel zou worden opgelegd, juist omdat hij eerlijk is geweest over zijn cannabisgebruik. Dat maakt het hierboven overwogene niet anders. Verweester heeft met het oog op de inhoudelijke criteria voor verplichte zorg een weloverwogen beslissing genomen. Indien het vooraf duidelijk was hoe de reactie van verweester zou luiden, kan dat immers ook calculerend gedrag bevorderen, hetgeen niet wenselijk is in het kader van de doelmatigheid van de te verlenen zorg.

De klachtencommissie komt in het licht van bovenstaande tot het oordeel dat de klacht van klager **ongegrond** moet worden verklaard.

8. Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht over

- de beslissing van 15 september 2023 om klager te beperken in het recht op bewegingsvrijheid, **ONGEGROND**.

Deze beslissing werd genomen te Eindhoven op 24 oktober 2023 door de klachtencommissie, bestaande uit mevrouw mr. XXXX, voorzitter, en mevrouw XXXX, psychiater, en mevrouw XXXX, in tegenwoordigheid van mevrouw XXXX, ambtelijk secretaris.